

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет германської філології і перекладу
Кафедра англійської філології і філософії мови

Курсова робота з порівняльної стилістики

**ПЕРЕДАЧА АНГЛОМОВНИХ РЕАЛІЙ В УКРАЇНОМОВНИХ ТЕКСТАХ
НОВИН**

Ярослава Гончарук
Група ПА 17-20

Науковий керівник:
Потапенко С. І.,
доктор філологічних
наук, професор

Київ – 2023

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

Germanic Philology and Translation Faculty

Coursework in Comparative Linguistics

RENDERING ENGLISH REALIA IN UKRAINIAN NEWS TEXTS

Yaroslava Honcharuk

Group Pa 17-20

Research supervisor:
Potapenko S. I.
Doctor of Linguistics,
Professor

Kyiv – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ I. РЕАЛІЇ ЯК ЛІНГВІСТИЧНЕ ЯВИЩЕ	5
1.1. Визначення та класифікація реалій.....	5
1.2. Англomовні реалії в текстах новин	11
1.3. Відмінності між англійськими та українськими текстами новин	11
1.4. Способи передачі реалій при перекладі.....	14
Висновки до розділу 1	16
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕАЛІЙ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ НА МАТЕРІАЛІ ТЕКСТІВ НОВИН НА САЙТІ BBC NEWS .	19
2.1. Культурні та історичні реалії	19
2.2. Суспільно-політичні реалії.....	21
2.3. Економічні реалії	21
2.4. Наукові та технічні реалії.....	21
Висновки до розділу 2	22
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	26
ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	27

ВСТУП

Передача національної й культурної специфіки – це одне з найважливіших і найскладніших питань теорії та практики перекладу, адже саме в цій галузі постає один із парадоксів перекладу: переклад має звучати і сприйматися як оригінал, але разом з тим він має зберігати специфіку мови оригіналу.

У наш час засоби масової інформації – універсальний спосіб спілкування на міжнародному рівні, а також на рівні націй і спільнот. Життя суспільства постійно змінюється. Мова швидко реагує на ці зміни – зміни суспільства відображаються в мові. Сучасні засоби масової інформації (ЗМІ) також сприймають ці зміни. Серед потоку інформації, яка потрапляє в газети, на веб-сторінки й телеекрани, новини посідають особливе місце, оскільки вони найповніше реалізують основну функцію ЗМІ – комунікативно-інформативну. Кожен новинний текст, хоч і базується на фактах, водночас є продуктом індивідуальної творчості, і автори новин, перетворюючи події в текст, переказують його в системі тієї або іншої мови.

Кожен з нас має доступ до Інтернету на своєму смартфоні, може зайти на новинний портал та прочитати інформацію, яку він вважає необхідною, цікавою та актуальною. За таких умов роль перекладу зарубіжних джерел новинної інформації значно зростає. І оскільки йдеться про новини, які висвітлюють політичні, суспільні події, досягнення в сфері науки, культури та економіки, то переклад повинен бути точним, без відхилень від оригінальної ідеї і при цьому зрозумілим й відповідним з точки зору стилю.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю більш детального і глибокого вивчення способів передачі англійських реалій, які зустрічаються в англійських медійних текстах, українською мовою. Роль реалій у процесі міжкультурної комунікації дуже важлива. Адже вони відображають сутність англійського суспільства, з яким українці наразі активно взаємодіють для

вирішення надважливих питань (захист свободи та безпеки, економічний розвиток тощо).

Об'єктом дослідження є англійські реалії а **предметом** – передача англомовних реалій в україномовних текстах новин на інтернет-сайті BBC.

Метою роботи є аналіз способів відтворення англомовних реалій у перекладах українською мовою на матеріалі новинних текстів британської телерадіомовної корпорації BBC.

Досягнення цієї мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- з'ясувати сутність терміну реалія;
- дослідити класифікації реалій;
- порівняти особливості англомовних та україномовних новинних публікацій на сайті BBC;
- вибрати та класифікувати наявні англомовні реалії на сайті BBC;
- виявити засоби відтворення англомовних реалій українською мовою.

Практичне значення: отримані результати можуть бути використані у рамках навчальних курсів з практики перекладу, а також при вивченні предметів, що передбачають дослідження мови, культурних традицій, звичаїв та соціальних явищ інших країн, таких як лінгвокраїнознавство та культурологія, міжнародні стосунки, бізнес-комунікація або туризм.

Матеріали та методи дослідження. Матеріалом дослідження слугували новинні тексти BBC в оригіналі англійською мовою та їх переклад українською. Джерело матеріалу – офіційний вебсайт телерадіомовної корпорації BBC <https://www.bbc.com/news>.

У роботі використано такі методи дослідження: описовий метод (для дослідження поняття реалії); дедуктивний метод (для окреслення впливу реалій на читача та визначення їх функцій в новинних текстах, а також виокремлення трансформацій, які застосовуються при перекладі реалій); індуктивний метод (для узагальнення досліджуваної інформації); метод аналізу (для представлення

обґрунтування проаналізованого матеріалу); контекстологічний аналіз (для з'ясування значення реалії текстах новин).

Структура курсової роботи. Робота складається зі вступу, двох основних розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ I. РЕАЛІЇ ЯК ЛІНГВІСТИЧНЕ ЯВИЩЕ

1.1. Визначення та класифікація реалій

Дослідженню поняття «реалія» приділяли увагу як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники – Федоров, С. Влахов С. Флорін, Г. Томахін, В. Россельс, Г. Чернов, О. Кундзіч, Р. Зорівчак та інші. Слово «реалія» походить від множини латинського прикметника середнього роду *realis,-e*, мн. *realia* – «речовинний», «дійсний», який пізніше перетворився в іменник жіночого роду (Мосієнко 2005).

Про реалії, як про відображення колориту, конкретних елементів національної своєрідності, заговорили на початку 40-х років ХХ століття. Уперше термін «реалія» був використаний у 1941 році відомим радянським філологом, перекладачем та основоположником радянської теорії перекладу А. В. Федоровим у праці «Про художній переклад» (Федоров 1941), але для того, щоб позначити не лексему, а національно-специфічний об'єкт. Характеризуючи працю перекладача, автор зазначає: "Але водночас - це діяльність, що вимагає певних знань, не тільки практично-мовних, а й літературознавчих і історико-лінгвістичних, не кажучи вже про необхідність широкого культурного світогляду, що дозволяє усвідомити історичні і географічні реалії і т. ін., одним словом, уміти орієнтуватися в будь-якому тексті" (Чернікова, Зубкова 2011). Пізніше А. Федоров дещо уточнює визначення "реалії": йдеться не просто про "слова, що позначають реалії", а про "слова, що позначають національно-специфічні реалії суспільного життя і матеріального побуту" (Федоров 1983).

Термін «реалія» часто зустрічається у працях, присвячених проблемам, що виникають при перекладі безеквівалентної лексики, до якої належать слова та словосполучення вихідної мови, які на даному етапі не мають постійних (повних чи часткових) відповідників у мові перекладу (Шатков 1952). У 1952

році вперше термін «реалія» отримав визначення як лексична одиниця: «Терміном «реалії» позначають побутові і специфічно національні слова й звороти, що не мають еквівалентів у побуті, а отже, і в мовах інших народів» (Чернікова, Зубкова 2011).

В українському перекладознавстві термін «реалія» вперше вживає український перекладач і перекладознавець О. Л. Кундзіч у праці «Перекладацька мисль і перекладацький недомисел» (Кундзіч 1955).

Багато авторів, які займалися дослідженням реалій, дають приблизні, неповні визначення, говорячи лише про ті чи інші ознаки, і використовуючи неоднакові терміни для їх визначення. Хтось із них вважає, що до реалій слід відносити слова, що позначають «особливості державного уряду, побуту, звичок та ін.» (Левицкая, Фиттерман 1976). А хтось стверджує, що реалії - це «побутові і специфічні національні слова й звороти, які не мають еквівалентів у побуті, а отже, і в мовах інших країн» (Соболев 1955).

Болгарські перекладознавці, автори книги «Непереводимое в переводе» С. Влахов та С. Флорин (1980), дали таке визначення реалій: «Це слова і словосполучення, що називають об'єкти, характерні для життя (побуту, культури, соціального і історичного розвитку) одного народу і чужі для іншого» (Влахов, Флорин 1980).

Одне з останніх досліджень українських вчених з питань перекладу реалій належить К. Ю. Кіяниці (Кіяниця 2017). Дослідниця дає реаліям таке визначення: «Реалії – це слова і словосполучення, які називають явища, предмети, об'єкти, притаманні для життя, побуту, культури, соціального та історичного розвитку одного народу і майже невідомі іншому народові; вони виражають національний і (або) часовий колорит і зазвичай не мають точних відповідників в іншій мові, потребують особливого підходу при перекладі» (Кіяниця 2017).

На мою думку називати реалії лише словами чи словосполученнями не зовсім правильно, оскільки реаліями є і самі мовні одиниці (лексичні засоби) і

те, що за допомогою них відображається. Згідно з коротким словником перекладацьких термінів Р. Міньяр-Белоручева, реалії – це предмети, явища, традиції, звичаї, що є специфічними певної соціальної спільноти, етнічної групи. Реаліями також називають слова й словосполучення, що їх позначають (Міньяр-Белоручев 1996). Такий підхід до трактування реалій видається мені найбільш вдалим.

Підсумовуючи викладене вище, реалії є невід’ємною частиною будь-якої мови, вони можуть бути як матеріальними, так і нематеріальними об’єктами, такими як традиції, звичаї, культурні цінності, соціальні норми тощо. Прикладами українських реалій можуть бути такі слова як *борці*, *вишиванка*, *вечорниці*, а англійських – *hot dog*, *baseball*, *Thanksgiving*, *Halloween*. Для перекладу реалій потрібно бути обізнаним у культурі та історії користувачів мови, з якої виконується переклад, мати фонові знання для більш повного розкриття значень реалій і забезпечення їх адекватного розуміння реципієнтом.

Єдиної класифікації реалій на сьогоднішній день немає, дослідники пропонують різні їх типи, беручи за основу ті чи інші принципи (Кіяниця 2017). Залежно від того, яке поняття позначають реалії, їх можна розділити на різні групи; вони можуть бути історичними, етнічними, побутовими та ін. Відповідно до цього існують різні класифікації реалій.

Більшість класифікацій здійснюється за тематичним принципом. Одну із найбільш ґрунтовних тематичних класифікацій запропонували С. Влахов та С. Флорін (Влахов, Флорин 1980).

1. Поділ реалій за предметною ознакою:

Географічні реалії:

- найменування об’єктів фізичної географії, в тому ж числі і метеорології (степ, прерія, торнадо);
- найменування географічних об’єктів, пов’язаних з діяльністю людини (польдер,);

- найменування ендеміків (снігова людина, секвоя).

Етнографічні реалії:

Побут:

- їжа, напої, побутові заклади та ін. (чебуреки, кумис, ель, сидр; таверна, бістро, сауна);
- одяг (включно: взуття, головні убори та ін.) і прикраси (кімоно, сарі, рукавички, лапті, сомбреро);
- житло, меблі, посуд та ін. обладнання (юрта, горниця, обрік, амфора);
- транспорт (засоби та «водії») (кеб, ландо, пірога; кебмен, гондольєр);
- інше (сакви, махорка, будинок відпочинку, путівка, кізяк).

Праця:

- люди праці (передовик, бригадир, фермер, грум, консьєржка);
- знаряддя праці (кетмень, мачете, бумеранг, ласо);
- організація праці (включно господарства) (ранчо, гільдія).

Мистецтво і культура:

- музика і танці (козачок, гопак, блюз, тарантела);
- музичні інструменти та ін. (балалайка, тамтам, кастаньети, банджо);
- фольклор (сага, билина, частушки);
- театр (кабукі, містерія, арлекін, петрушка);
- інші мистецтва та предмети мистецтв (ікебана, чинте, пелікени);
- виконавці (трубадур, кобзар, скоморох, гейша);
- звичаї та ритуали (коляда, тамада, масляниця, рамазан);
- свята та ігри (Великдень, День подяки, лапта, крикет);
- міфологія (Дід Мороз, троль, валькірія, гном, килим-літак);
- культ (прихильники та послідовники) і культові будівлі та предмети (мормони, квакери, дервіші; мечеть, пагода, розп'яття, мани);
- календар (вайшак, вересень, бабине літо).

Етнічні об'єкти:

- етноніми (гуцул, кафр, тотонакі, баски, казах);
- прізвиська (зазвичай жартівливі або образливі) (хохол, кокні, фріц);
- найменування осіб за місцем проживання (габровець, обердинець).

Міри і гроші:

- одиниці мір (аршин, ярд, пуд, десятина, акр, четверть, бушель);
- б) грошові одиниці (лев, рубль, ліра, франк, песо, пенс, фунт стерлінг):
- простомовні найменування мір і грошей (сотка, п'ятак, бакс).

Суспільно-політичні реалії:

Адміністративно-територіальний устрій:

- адміністративно-територіальні одиниці (губернія, область, графство);
- населені пункти (аул, станиця, хутор, стійбище);
- деталі населеного пункту (медіна, променад, ларго, ряд).

Органи та носії влади:

- органи влади (народні збори, сейм, рада, муніципалітет);
- носії влади (канцлер, лорд-мер, гетьман, хан, цар).

Суспільно-політичне життя:

- політична діяльність та діячі (ку-клукс-клан, віги, торі, есдеки);
- патріотичні та суспільні рухи і їх діячі (партизани, карбонарії, західники, слов'янофіли);
- соціальні явища та рухи та їх представники (бізнес, стиляги, хіпі);
- звання, титули, звернення (бакалавр, князь, принц, містер, сер);
- заклади (облвно, загс, золотий стіл, торгпредство);
- учбові заклади і культурні установи (коледж, ліцей, кампус);
- стани та касти та їх члени (дворянство, юнкерство, самурай);
- станові знаки і символи (червоний прапор, свастика, юніон джек).

Військові реалії:

- підрозділи (легіон, фаланга, табір, орда, сотня);

- зброя (арбалет, мушкет, ятаган, таран, фінка);
- обмундирування (шлем, кольчуга, кітель, ківер, бушлат);
- військові службовці і командири: (отаман, осавул, сотник, унтер).

2. Поділ реалій за місцевою ознакою:

В площині однієї мови:

- Свої реалії – це більшою частиною оригінальні слова даної мови: хіт (heath – болотиста місцевість, покрита вереском), ель = ейл (ale – світле англійське пиво).
- Чужі реалії – це або запозичення, тобто слова іншомовного походження в словниковий склад мови, або кальки, тобто поморфемні або послівні переклади найменувань чужих для даного народу об'єктів, або транскрибовані реалії іншої мови: бринза (рум.), бізнес (ам.).

В площині пари мов:

- Зовнішні реалії – однаково чужі для обох мов напр., фіорд – зовнішня реалія для української, болгарської, або будь-якої іншої мови, окрім норвезької.
- Внутрішні реалії – слова, які належать одній із пари мов, і отже, чужі для іншої мови, наприклад, фіорд – для пари української і норвезької мови – для норвезької мови буде внутрішньою реалією. (Влахов, Флорін 1980)

Крім перекладознавства, термін «реалія» досить поширений в етнолінгвістиці і лінгвокраїнознавстві. У цих галузях філології під терміном «реалія» розуміють слова і словосполучення, що позначають специфічні національні предмети та явища, реальні факти, характерні для культури того чи іншого народу (Чернікова, Зубкова 2011).

1.2. Англомовні реалії в текстах новин

Кінець ХХ – початок ХХІ ст. став часом неймовірного розширення політичних, економічних та культурних зав'язків України з англомовними країнами. Україномовне радіо, телебачення подають велику кількість англомовних реалій для дослідження. Реалії зустрічаються у найрізноманітніших тематичних групах (економіка, фінанси, наука, телебачення, розваги, спорт, політика, медицина) та, відповідно у різних жанрах медійних текстів (новини). Основною функцією новинних повідомлень є інформування, а далі – переконання читача в достовірності наданої інформації (Волощук, Жмаєва 2020).

Однією з характеристик новинного тексту є реалії суспільного, політичного, культурного життя, а також цитати.

Серед лексичних компонентів англомовних новинних текстів варто відзначити використання спеціальної лексики різних галузей знань, власних імен, аббревіатур, географічних назв: *British Asian Trust* (The British Asian Trust), *Highgrove House* (King Charles III: Warm space opens at Highgrove House). Наявність культуро-специфічних одиниць, що позначають предмети і явища, характерні саме для даної культури, також є відмінною рисою інформаційно-новинного тексту. Наприклад, *Royal family*, *Duke of Sussex*, *the Prince Trust*, фрази на кшталт ‘*a slimmed-down monarchy*’, ‘*The siblings followed along with the order of service during the Coronation*’ (What kind of king will Charles be? / Чарльз III. Яким королем він буде?).

1.3. Відмінності між англійськими та українськими текстами новин

Британська Телерадіомовна Корпорація (British Broadcasting Corporation, BBC) – це компанія суспільного теле- та радіомовлення. За кількістю слухачів BBC – найбільша теле- та радіомовна компанія у світі.

Головний девіз компанії – "інформувати, навчати і розважати". Крім телебачення та радіо, BBC інформує в мережі Інтернет: сайт www.bbc.com, розділи News (новини), Sport (новини спорту), TV (програма передач, video on demand), Radio (програма передач, audio on demand) та ін. Корпорація створює контент для своїх міжнародних новинних сайтів і вважається найпопулярнішим інформаційним сайтом в Європі.

Структурна організація текстів Інтернет-новин подібна до газетних новинних повідомлень, тобто інформація в обох типах повідомлень організована за схемою, запропонованою ван Дейком (Дейк 1989). Ця схема передбачає наступний набір компонентів та порядок їх слідування: заголовок, вступ (або лід), блок головної події, прикінцевий блок та в деяких статтях фоновий блок (блок попередніх подій). Заголовок і вступ мають функцію резюме тексту, головна подія – детальніше окреслює події, заявлені в заголовку і вступі. Прикінцевий блок узагальнює зміст попередніх блоків. Іноді за ним іде блок фону або попередніх подій, які надають історичні відомості щодо описуваного (Дейк 1989).

Наприклад, структурна організація Інтернет-тексту *Mysterious dark matter mapped in finest detail yet* на англomовному сайті BBC виглядає таким чином: виділений жирним та більшим шрифтом, ніж текст повідомлення, заголовок містить інформацію, яка співвідноситься з фото, на якому зображена карта, де на сірому тлі кольором позначені три об'ємні області розповсюдження темної матерії.

За заголовком іде виділений жирним шрифтом вступ – безособове речення (*It's being described as the most detailed ever map of the influence of dark matter through cosmic history*).

Далі слідує блок головної події. Головна подія у англomовному та українomовному тексті відрізняються за своєю структурою. Так, опис головної події в англomовному тексті містить тринадцять коротких абзаців, відокремлених пробілами для більш зручного читання з екрану монітора. Крім того, візуально текст головної події розділений на дві частини за допомогою двох гіперпосилань

(Webb telescope 'fingerprints' earliest galaxies / Gaia clocks speedy cosmic expansion), що надають аудиторії можливість прочитати інші повідомлення цього ж автора на подібну тематику, та фото.

За блоком головної події слідує короткий прикінцевий блок, який має власний заголовок (*Composition of the Universe*), у якому подана узагальнююча інформація та жирним шрифтом виділені ключові слова (*normal matter, dark matter, dark energy*).

Після нього слідує великий фоновий блок. Він складається із шістнадцяти абзаців та доповнений візуальними матеріалами (два фото), що ілюструють описані в статті явища, та гіперпосилання на інший ресурс, де також подається інформація про описувану подію.

Щодо структури цієї ж новини (*Вчені зробили найдетальнішу мапу темної матерії. Про що вона розкаже*) на україномовному сайті BBC можна зазначити наступне: її заголовок оформлений аналогічно заголовку оригінального тексту. Єдиною відмінністю від оригіналу є те, що україномовний заголовок надає більше контексту – він не просто констатує факт створення детальної карти темної матерії, а і натякає на те, що в тексті статті йтиметься про те, про що можна дізнатись з цієї карти.

Україномовний текст також має вступ, розташований після заголовку і оформлений аналогічно оригіналу. Однак на відміну від оригіналу, де для вступу використане безособове речення, в україномовній статті це означено-особове речення, що частково повторює заголовок (*Вчені зробили найдетальнішу мапу впливу темної матерії в історії дослідження космосу*).

Блок головної події в україномовному тексті складається з тих самих тринадцяти абзаців, що і оригінал, відокремлених пробілами. Після першого абзацу подано чотири гіперпосилання на інші матеріали з цієї тематики на сайті BBC Україна, а далі лінійно подається головна частина тексту, наприкінці якої розміщене фото.

Український текст також містить прикінцевий узагальнюючий блок (*Склад Всесвіту*), повністю аналогічний оригіналу за виключенням виділення ключових слів жирним шрифтом.

Фоновий блок українського тексту відрізняється своєю лінійністю – містить шістнадцять абзаців, відокремлених пробілами, без будь-яких підзаголовків та візуальних матеріалів. Як і в оригінальному тексті фоновий блок містить одне гіперпосилання на інший ресурс, що також висвітлює цю подію.

Крім перерахованих вище відмінностей англомовні та україномовні новини можуть мати й культурні відмінності: англійські новинні тексти BBC можуть бути менш орієнтовані на конкретну культуру або місцевість, оскільки BBC є міжнародним ЗМІ. Натомість українські новини можуть бути більш орієнтовані на українського читача. Можливо тому, наразі, на сайті BBC Україна досить об'ємною є рубрика про війну з росією (розділ «Війна з Росією», заголовок «Російсько-українська війна»).

Отже, тексти англомовних та україномовних Інтернет-новин сайту BBC побудовані за аналогією до газетних повідомлень, проте на відміну від останніх, мають низку відмінностей: гіпертекстовий формат організації інформації, відокремлення абзаців пробілом, а також супроводжуються візуальними, відео та аудіо-матеріалами.

1.4. Способи передачі реалій при перекладі

При передачі іншою мовою тексту, який містить реалії, досягнення повної еквівалентності не завжди можливо. В таких випадках використовують такі засоби, як транскрипція, транслітерація, калькування, описовий і комбінований переклад (Волощук, Жмаєва 2020).

1. Калькування (дослівний або буквальний переклад) – переклад слова або вислову, зі збереженням його лексичного складу, граматичної структури та порядку слів. Наприклад, *toxic shock syndrome* – *токсичний шоківий синдром*,

The Big Bang Theory – *Теорія великого вибуху* (Big Bang Theory: America's most-loved and hated TV show / Серіал "Теорія великого вибуху" завершиться "епічним фіналом").

2. Транскрипція і транслітерація – передача звучання слова іншою мовою з використанням системи знаків, що відповідає звукам оригінальної мови. Наприклад, данське слово *hygge*, що означає *затишок*, в сучасних українських перекладах часто передається транскрибуванням, як *хюгге* (Hygge: A heart-warming lesson from Denmark / Світ добрих данських слів).
3. Переклад – введення поняття або слова, що описує його узагальнено та не пов'язано з конкретною культурою. Наприклад, англійське слово *shed* перекладається як *комора для садових інструментів*.
4. Спосіб компенсації (заміна функціональним аналогом) – використання іншого слова або виразу для передачі відсутнього в мові-джерелі слова. Наприклад, слово *hygge* з данської мови українською може бути перекладене як *затишок*, *комфорт*. Однак, це саме слово успішно використовується в українських перекладах і в транскрипції – *хюгге* (Hygge: A heart-warming lesson from Denmark / Світ добрих данських слів).
5. Описовий переклад – пояснення значення реалії через опис її характеристик та контексту, в якому вона вживається. Наприклад, опис поняття *slimmed down monarchy* у британській культурі для перекладу іншою мовою, як «...король віддає перевагу "урізаний" монархії. Ймовірно, це означає, що більший акцент буде зроблено на невеликій групі членів королівської родини, що виконують свої формальні обов'язки, у центрі якої будуть сам король з дружиною, а також принц Вільям та його дружина.» (King Charles III: Warm space opens at Highgrove House / Чарльз III. Яким королем він буде?).
6. Запозичення реалії – використання слова чи фрази з оригінальної мови без перекладу. Наприклад, слово *happy end* застосовується у багатьох мовах світу без перекладу (Five stars for new film Happy End / Культюгляд: альбом Jay Z та Бейонсе - хеппі-енд трилогії кохання).

7. Інтегрований (комбінований) переклад – цей метод полягає в тому, щоб зберегти оригінальний термін у перекладі, але додати до нього пояснення або коментар про те, що він означає в контексті культури, з якої він походить. Наприклад, при перекладі назви продюсерської компанії Netflix перекладач залишає слово *Netflix* в тексті, але додає пояснення, що це медіа-компанія (Заборона на флірт).

Але крім використання відповідних мовних засобів для коректної передачі значення реалій, перекладач повинен знати культурний та соціальний контекст, в якому вони вживаються. Наприклад, при перекладі терміну *борщ* з української на англійську мову можна використати слово *beet soup* (BBC Food, Borscht), але при цьому не передати всіх культурних асоціацій та значення, яке має ця страва для української культури. Тому перекладач повинен знаходити компроміс між точністю передачі значення терміну та збереженням культурної інформації та асоціацій, пов'язаних з реалією.

При перекладі новинних текстів для передачі реалій доречними будуть усі способи, оскільки новини охоплюють усі сфери життя, в них можна зустріти усі відомі типи реалій – суспільно-політичні, реалії адміністративно-територіального устрою, реалії, що позначають органи влади, політичну і культурну діяльність, військові, географічні та етнографічні реалії тощо.

Висновки до розділу 1

Ми зробили висновок, що реалії – це слова, словосполучення та речення, які називають явища, предмети, об'єкти, притаманні для життя, побуту, культури, соціального та історичного розвитку одного народу і незрозумілі для іншого. Ці мовні одиниці виникають впродовж розвитку будь-якої держави і є відображенням специфічної картини світу людей, що говорять певною мовою.

Найчастіше реалії класифікуються за тематичною ознакою: географічні реалії, етнографічні реалії (побут, праця, мистецтво і культура, етнічні об'єкти, міри і

гроші), суспільно-політичні реалії (адміністративно-територіальний устрій, органи та носії влади, суспільно-політичне життя, військові реалії).

Передача реалій мовою перекладу становить значні складнощі для перекладача, що не володіє фоновими знаннями з історії, політики, суспільно-економічного та культурного життя країни, бо зазвичай реалії не мають аналогів у мові перекладу. Розглянуті в першому розділі способи, які використовуються для передачі реалій, можна об'єднати у дві групи:

1. Так звана передача реалій «без перекладу» або транскодування – коли використовуються способи транскрибування або транслітерації, запозичення.
2. Переклад реалій – калькування (напівкалькування), описовий переклад, метод уподібнення або заміна функціональним аналогом, інтегрований (комбінований) переклад.

Вибір між транскодуванням та перекладом реалії залежить від характеру тексту – його стилістики, важливості реалії в контексті, читацької аудиторії, на яку орієнтований текст. У кожному конкретному випадку перекладач обирає доречний спосіб передачі реалії, в залежності від рівня його обізнаності з культурою, традиціями, історією, географією та ін.

Оскільки темою роботи є англомовні реалії в текстах новин, ми обрали для дослідження існуючі реалії з публікацій Британської Телерадіомовної Корпорації (www.bbc.com) – суспільно-політичні, економічні. Особливу увагу приділили культурним та історичним реаліям, щедро представленим в новинах завдяки британській монархічній системі державного правління.

Також ми розглянули відмінності між подачею новин англійською та українською мовами. Виявили, що структурно тексти Інтернет-новин побудовані за схемою, запропонованою ван Дейком (Дейк ван Т. 1989) і містять заголовок, вступ, головну подію, прикінцевий та фоновий блоки.

Англомовні й україномовні новини найбільше відрізняються блоком головної події, оскільки у англійських текстах він може поділятися на підзаголовки і

містити значно більше візуальних матеріалів (фото, гіперпосилань тощо). В той же час українські новини часто мають більш промовисті заголовки, які дозволяють читачеві зрозуміти контекст статті.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕАЛІЙ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ НА МАТЕРІАЛІ ТЕКСТІВ НОВИН НА САЙТІ BBC NEWS

Аналізуючи тексти новин на сайті BBC я виявила і хочу охарактеризувати наступні групи реалій: культурні та історичні (*Duke and Duchess of Sussex, Royal Family, Prince's Trust*), суспільно-політичні (*Brexit*), економічні (*Chancellor of the Exchequer*), наукові та технічні (*dark matter, Atacama Cosmology Telescope*).

2.1. Культурні та історичні реалії

Потужним генератором та «хранителем» унікальних суспільних, історичних та культурних реалій, що регулярно згадуються в медіа, є британська королівська родина. Урочиста церемонія коронації Чарльза III, яка щойно пройшла у Британії, стала чи не основною темою публікацій британських ЗМІ. На англійському сайті BBC цій темі присвячено окремий розділ. Публікації цього розділу переповнені соціально-культурними та історичними реаліями, цікавими для аналізу перекладознавцям. Нижче наведено приклади реалій, пов'язаних з Британською королівською родиною та згаданих у кількох останніх публікаціях на сайті BBC.

Прикладами реалій, пов'язаних з королівською родиною є титули. Наприклад, *Duke and Duchess of Sussex* – герцог та герцогиня Сассекські. Це титул принца Гаррі, молодшого сина британського монарха та його дружини. Дослівний переклад назви титулу українською мовою повністю передає сенс англійської реалії. Наприклад: *The incident happened after the Duke and Duchess of Sussex attended an awards ceremony in New York on Tuesday* українською мовою передано так: ... інцидент стався в Нью-Йорку після того, як подружжя відвідувало вечір благодійної організації.... ...герцог і герцогиня Сассекські мало не розбилися під час автомобільної гонитви за участю групи дуже агресивних папараці... (Prince Harry and Meghan say New York City car chase was relentless / Принц Гаррі і Меган мало не розбилися, коли їх переслідували папараці). Якщо в контексті

оригінальної публікації підкреслюється не лише титул, але й особа, якій він належить, а також якщо текст орієнтований на більш широку аудиторію, яка може бути незнайома з назвами титулів, то перекладачі користуються менш формальним варіантом «принц Гаррі». Цей варіант часто використовують в інформаційних матеріалах. Наприклад, заголовок: *Prince Harry and Meghan say New York City car chase was relentless* – *Принц Гаррі і Меган мало не розбилися, коли їх переслідували папараці* (Prince Harry and Meghan say New York City car chase was relentless / Принц Гаррі і Меган мало не розбилися, коли їх переслідували папараці). Вибір конкретного варіанту передачі залежить від контексту та мети тексту. Якщо важлива точність передачі реалії, то перший варіант буде більш вдалим. Якщо ж в тексті більше уваги приділяється особі, а не титулу, то другий варіант може бути більш підходящим.

Також прикладом культурно-історичних реалій можуть слугувати узагальнення щодо осіб королівської родини:

Royal Family – *Королівська родина*. Така у текстах позначають усіх членів королівської родини. Наприклад, у підписі до фото, на якому король з дружиною, дітьми та онуками позують на балконі – *The "slimmed down" Royal Family on the balcony of Buckingham Palace, June 2022*, – ця реалія передана українською мовою способом калькування – *Королівська родина на балконі Букінгемського палацу, червень 2022 року* (What kind of king will Charles be? / Чарльз III. Яким королем він буде?). Загалом підпис перекладений більш лаконічно, без означення *slimmed down*, яке розкривається перекладачем описово далі, у тексті статті.

Реалії, які стосуються різних подій та організацій, що пов'язані з Британською королівською родиною. Наприклад, *Prince's Trust* – *благодійний фонд Prince's Trust*. В українській версії статті ця реалія передається за допомогою інтегрованого (комбінованого) перекладу, коли зберігається оригінальний термін і додається його пояснення мовою перекладу. Наприклад: *He's been the patron or president of more than 400 organisations and in 1976 he founded his own flagship charity, the Prince's Trust, using his severance pay from the Royal Navy* – *У 1976 році*

він заснував благодійний фонд *Prince's Trust* для допомоги знедоленим підліткам та молоді (What kind of king will Charles be? / Чарльз III. Яким королем він буде?).

2.2. Суспільно-політичні реалії

Ці реалії представляють події, які стосуються політики, законодавства, державних установ та інших аспектів суспільного життя.

Наприклад: *Brexit* – *Брекзит* (Britain+exit – що позначає вихід Британії з Європейського Співтовариства) (Академія BBC: Труднощі перекладу новин). Українською мовою ця реалія передана шляхом запозичення. Коли в англійських ЗМІ з'явилося поняття *Brexit*, перед редакцією BBC постало питання, як найкраще передати це поняття українською мовою. Результатом стало рішення адаптувати англійський неологізм до українських реалій і подавати його або латиницею – *Brexit*, або кирилицею *Брекзит*. Рішення використовувати написання *Брекзит* кирилицею через «з», а не через «с» (*Брексит* звучить більш схоже на мову оригіналу) ухвалили тому, що інше запозичення з цим коренем – екзит-пол – уже прижилося в українській мові (Академія BBC: Труднощі перекладу новин).

2.3. Економічні реалії

Chancellor of the Exchequer – британський міністр фінансів (Академія BBC: Труднощі перекладу новин). Прямий переклад цієї реалії (*канцлер державної скарбниці*), можливо, точніший, але для україномовної аудиторії зрозуміліше запропонований перекладачами варіант.

2.4. Наукові та технічні реалії

Реалії цієї групи описують технічні новинки, наукові дослідження, новітні технології та інші технічні аспекти життя.

Наприклад: *dark matter map* – карта темної матерії. Для передачі цієї наукової реалії українською мовою використано спосіб прямого перекладу: *Although dark matter makes up about 85% of all mass in the Universe, it's extremely*

difficult to detect and defies a ready description – Хоча темна матерія становить близько 85% усієї маси Всесвіту, її надзвичайно важко виявити - і ще важче описати (Mysterious dark matter mapped in finest detail yet / Вчені зробили найдетальнішу мапу темної матерії).

Atacama Cosmology Telescope (ACT) – Атакамський космологічний телескоп (АКТ). Суть цієї реалії передана в українській версії статті за допомогою комбінованого перекладу. Цей спосіб передачі найбільш точно відображає назву оригінальної реалії та є найбільш прийнятним у наукових та технічних текстах: *But dark matter will bend, or lens, background light, and this is how its whereabouts was mapped by the Atacama Cosmology Telescope (ACT)* та *Але темна матерія має здатність викривляти фонове світло - і саме завдяки цьому її місцезонашування виявив Атакамський космологічний телескоп (АКТ)* (Mysterious dark matter mapped in finest detail yet / Вчені зробили найдетальнішу мапу темної матерії).

Вище наведено лише деякі групи реалій. Цей список можна продовжувати, оскільки життя дуже багатогранне, що відкриває можливості для створення нових реалій для позначення усіх проявів життя. Продовження класифікації може стосуватися різноманітних суспільних та культурних явищ, наукових відкриттів, нових технологій, соціальних мереж та іншого.

Висновки до розділу 2

Після порівняння та аналізу новинних публікацій на англійському і українському сайтах телерадіомовної корпорації ВВС можна зробити висновок, що в текстах представлені основні групи реалії, які виділяють дослідники: суспільно-політичні (*Брекзит*), економічні (*Chancellor of the Exchequer*), культурно-історичні (*Royal Family, Prince's Trust*) науково-технічні (*dark matter, Atacama Cosmology Telescope (ACT)*) тощо.

Із наведених прикладів видно, що для передачі українською мовою реалій, представлених в новинах на англійському сайті ВВС, перекладачі

використовують способи запозичення, калькування, транслітерації, описовий і інтегрований (комбінований) переклад. Ці способи перекладу найкраще відтворюють значення, емоційну виразність та стилістичне забарвлення реалій. Однак вибір певного способу перекладу залишається за перекладачем і визначається типом реалії, її важливістю в тексті, особливостями культури читача і мови перекладу.

Під час відтворення англійських суспільно-політичних реалій використовуються такі способи перекладу: транскрипція з метою збереження звучання, запозичення, переклад та інтегрований переклад (додання описової частини до транскрипції чи запозичення).

Культурні та історичні реалії відтворюються українською мовою за допомогою перекладу (калькування), також часто використовується інтегрований переклад.

У наукових та технічних публікаціях реалії часто є термінами і тому передаються за допомогою відповідного терміну або з використанням інтегрованого перекладу для забезпечення розуміння тексту широкою аудиторією.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Курсова робота присвячена дослідженню англійських реалій та способів їх передачі українською мовою на прикладі текстів новин британської телерадіомовної корпорації BBC.

На основі теоретичної інформації, наведеної в першому розділі, можна стверджувати, що реалії – це предмети, явища, традиції, звичаї, що є специфічними для певної соціальної спільноти, етнічної групи, а також слова і словосполучення, що їх позначають.

Після розгляду описаних дослідниками способів передачі реалій, для наочності й спрощення ми об'єднали їх у дві більш загальні групи: передача реалій без перекладу (коли реалія передається шляхом запозичення, транслітерації або транскрипції) та, власне, переклад (коли застосовується калькування, опис реалії, заміна функціональним аналогом та комбінований переклад).

В результаті порівняння англійських та українських текстів новин на англійському та українському сайтах BBC ми виявили, що новини на обох ресурсах структурно організовані згідно із моделлю ван Дейка, вони мають чіткий набір складників – заголовок, вступ, блок головної події, прикінцевий, узагальнюючий блок та, зазвичай, фоновий блок. Найбільше структурних відмінностей в українських та англійських новинах було знайдено у об'ємних частинах тексту – в блоці головної події та фоновому блоці. Так, в новинах на українському сайті ці блоки мають більш лінійну структуру: подаються абзацами, відокремленими пробілами. Можуть містити одне або два фото і гіперпосилання. В той час як в англійській новині головна подія та фоновий блок містять підзаголовки, значно більшу кількість візуальних матеріалів та гіперпосилань, також допускається виділення жирним шрифтом ключових думок. Щодо лінгвістичних засобів, то при порівнянні новинних текстів ми виявили, що українські заголовки є більш інформативними, оскільки крім привернення уваги

ще можуть натякати на те, про що йтиметься в статті, завдяки питанню наприкінці заголовку.

В другому розділі був виконаний практичний аналіз англійських реалій та способів їх передачі українською мовою. Ми визначили основні групи реалій, які зустрічаються в текстах новин на англійському сайті BBC, а саме: суспільно-політичні, економічні, культурні, історичні, наукові й технічні. Були визначені способи передачі українською мовою кожної з наведених реалій. Ми дійшли висновку, що для відтворення окремої групи реалій використовується певний перелік способів. Так, для відтворення суспільно-політичних реалій частіше використовуються транскрипція, запозичення, переклад та інтегрований переклад. Культурні та історичні реалії відтворюються українською мовою за допомогою перекладу (калькування) та інтегрованого перекладу. А позаяк наукові й технічні реалії часто є термінами, то передаються вони за допомогою терміну або з інтегрованого перекладу, якщо відповідний термін в мові перекладу відсутній, а також для забезпечення кращого розуміння тексту широкою аудиторією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білецька О. (2016). Переклад інформаційно-новинних текстів у контексті міжкультурної комунікації. *Молодий вчений*, № 3.
2. Влахов С., Флорин С. (1970). *Непереводимое в переводе*. Москва: Мастерство перевода.
3. Влахов С., Флорин С. (1980). *Непереводимое в переводе*. Москва: Международные отношения.
4. Волощук Ю., Жмаєва Н. (2020). Специфіка перекладу англомовних новинних текстів українською мовою. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*, № 31.
5. Дейк ван Т. (1989). *Язык. Познание. Коммуникация*. Москва: Прогресс.
6. Кіяниця К. (2017). *Відтворення українських історичних реалій у німецькомовних художніх перекладах*. Київ: нац. ун-т ім. Тараса Шевченка.
7. Кундзіч О. (1955). Перекладацька думка і перекладацький недомисел. Київ: *Вітчизна*, № 1.
8. Левицкая Т., Фиттерман Р. (1976). *Проблемы перевода*. Москва: Международные отношения.
9. Мньяр-Белоручев Р. (1996). *Методический словарь. Толковый словарь терминов методики обучения языкам*. Москва: Стелла.
10. Соболев Л. (1955). О переводе образа образом. *Вопросы художественного перевода*. Москва: Советский писатель.
11. Федоров. А. (1941). *О художественном переводе*. Ленинград: Гослитиздат.
12. Федоров. А. (1983). *Основы общей теории перевода*. Москва. «Филология три».
13. Чернікова Л., Зубкова Л. (2011). Мовні реалії та проблеми їх перекладу. Симферополь: *Культура народів Причорномор'я*, № 216.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

14. Big Bang Theory: America's most-loved and hated TV show –
<https://www.bbc.com/news/newsbeat-45282905>
15. BBC Food, Borscht – https://www.bbc.co.uk/food/recipes/borscht_18028
16. The British Asian Trust –
<https://www.bbc.co.uk/programmes/b08cqxgr>
17. Five stars for new film Happy End –
<https://www.bbc.com/culture/article/20170523-cannes-film-review-michael-haneke-happy-end>
18. Hygge: A heart-warming lesson from Denmark –
<https://www.bbc.com/news/magazine-34345791>
19. King Charles III: Warm space opens at Highgrove House –
<https://www.bbc.com/news/uk-england-gloucestershire-64472865>
20. Mysterious dark matter mapped in finest detail yet –
<https://www.bbc.com/news/science-environment-65243132>
21. Prince Harry and Meghan say New York City car chase was relentless –
<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-65625886>
22. Princess Charlotte and Prince Louis' big day at the Coronation –
<https://www.bbc.com/news/uk-65512391>
23. What kind of king will Charles be? – <https://www.bbc.com/news/uk-62849818>
24. Академія BBC: Труднощі перекладу новин –
<https://www.bbc.com/languageguides/uk/translation/>
25. Вчені зробили найдетальнішу мапу темної матерії. Про що вона розкаже –
<https://www.bbc.com/ukrainian/features-65256629>
26. Заборона на флірт – <https://www.bbc.com/ukrainian/features-44586722>
27. Культгляд: альбом Jay Z та Бейонсе - хепі-енд трилогії кохання –
<https://www.bbc.com/ukrainian/features-44586722>

28. Принц Гаррі і Меган мало не розбилися, коли їх переслідували папараці. Так загинула його матір – <https://www.bbc.com/ukrainian/news-65626991>
29. Розділ «Російсько-українська війна» – <https://www.bbc.com/ukrainian/topics/czp6w6bedqpt>
30. Світ добрих данських слів – <https://www.bbc.com/ukrainian/press-review-42408796>
31. Серіал "Теорія великого вибуху" завершиться "епічним фіналом" – <https://www.bbc.com/ukrainian/news-45280178>
32. Чарльз III. Яким королем він буде? – <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62862763>